

opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en (дата звернення: 15.09.2023).

5. European Commission. How to complete your ethics self-assessment. *EU Grants*. URL: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/docs/2021-2027/common/guidance/how-to-complete-your-ethics-self-assessment_en.pdf (дата звернення: 15.09.2023).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-321-0-50>

ПРО ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ТА ЗУПИНЕННЯ РАЗОВОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ЗА НОВИМ РНД-ПОРЯДКОМ

Панченко Ольга Іванівна

кандидат юридичних наук,

старший дослідник,

старший науковий співробітник

відділу науково-правових експертиз та законопроектних робіт,

Науково-дослідний інститут публічного права

м. Київ, Україна

Більше ніж півтора року минуло з дня прийняття Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 44 (далі – Постанова) [1]. Оскільки його реалізація припала на складний воєнний період, виникло чимало запитань і проблем із застосуванням нового алгоритму. Велика їх кількість пов'язана з процедурою утворення разових спеціалізованих вчених рад, що є предметом нашого розгляду.

Згідно із Постановою № 44, разова спеціалізована вчена рада (далі – разова рада) – спеціалізована вчена рада, яка утворюється закладом з правом прийняття до розгляду та проведення разового захисту дисертації здобувача з метою присудження йому ступеня доктора філософії.

За умови отримання позитивного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації здобувач має право звернутися до вченої ради закладу, в якому він виконав освітньо-наукову програму, з письмовою заявою про утворення разової ради.

Вчена рада не пізніше двох місяців з дня отримання заяви здобувача утворює разову раду у складі п'яти осіб – голови разової ради, двох

рецензентів та двох офіційних опонентів, про що видається наказ закладу.

Структурний підрозділ, на засіданні якого здійснювалася публічна презентація здобувачем наукових результатів дисертації, подає вченої раді закладу пропозиції щодо кандидатур до складу разової ради.

У разі відсутності у закладі можливості призначити двох рецензентів з урахуванням вимог цього Порядку разова рада утворюється у складі голови ради, одного рецензента та трьох офіційних опонентів. Офіційні опоненти не можуть працювати в одному і тому ж закладі та включаються до складу разової ради за їх письмовою згодою. Рішення про утворення разової ради приймає вчена рада закладу. Заклад на підставі рішення вченої ради видає наказ про утворення разової ради. Інформація про утворення разової ради вважається оприлюдненою з дня її внесення до інформаційної системи.

Міністерство освіти і науки перевіряє процедуру утворення разових спеціалізованих вчених рад, і у разі невідповідності пунктам 14–18 Порядку присудження ступеня доктора філософії має право зупиняти такі ради.

За час функціонування інформаційної системи, міністерство зупинило 86 спеціалізованих разових вчених рад. І найбільше з них припало на сферу охорони здоров'я (30%), права (14%), соціальних та поведінкових наук, а також освіти й педагогіки (8%). Зокрема, це пов'язано з тим, що сьогодні найбільше захистів відбувається саме з цих спеціальностей. Але якщо порівняти кількість зупинених рад з охорони здоров'я з кількістю утворених разових рад у цій сфері, то показник буде значно менший, хоча теж значний (12%).

Якщо ж взяти архітектуру та будівництво, де кількість зупинених разових рад становить 6% від загальної кількості таких рад по Україні, то щодо утворених у цій сфері кількість зупинених рад становитиме аж 20%. Тобто, кожна п'ята рада тут була утворена з порушеннями [2].

Більше 90% спеціалізованих разових рад було зупинено через проблеми з компетентністю їхніх членів щодо тематики досліджень здобувача. Зауважимо, що компетентність членів разової ради за тематикою дослідження здобувача визначається наявністю не менше трьох наукових публікацій за тематикою дослідження здобувача за умови їх опублікування протягом останніх п'яти років до дня утворення разової ради та після присудження вченому ступеня доктора філософії (кандидата наук), до яких зараховуються:

– одноосібні монографії, що рекомендовані до друку вченими радами закладів та пройшли рецензування, крім одноосібних монографій, виданих у державі, визнаній Верховною Радою України державою-агресором. До одноосібних монографій прирівнюються одноосібні

розділи у колективних монографіях за тих же умов (для іноземних видань – згідно з вимогами до наукових видань відповідної держави);

– наукові статті, опубліковані у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України;

– наукові статті, опубліковані у періодичних наукових виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus, крім видань держави, визнаної Верховною Радою України державою-агресором.

На практиці ж дуже часто відбувається так, що публікації членів ради вийшли не протягом останніх п'яти років до дня утворення разової ради, а набагато раніше. Інша проблема – у членів ради не одноосібні монографії, або не одноосібні розділи в колективних монографіях, а тези доповідей на конференціях. Також трапляються випадки, коли статті опубліковані в наукових виданнях України, які не включені до переліку фахових, або у періодичних виданнях держави-агресора.

Іншими порушеннями є: диплом доктора філософії (кандидата наук) член ради отримав менше, ніж за три роки до дати утворення разової ради (3%); офіційні опоненти працюють в одному закладі (1%); рецензент не є працівником закладу, де утворена рада (2%); і серед причин навіть є «неможливість ідентифікувати членів ради» (1%) [2].

МОН проводить перевірку відповідності складу разової ради вимогам «Порядку 44» та розглядає повідомлення щодо невідповідності цього складу (у разі надходження таких сигналів) протягом місяця з дня оприлюднення Національним агентством інформації про утворення разової ради (чи внесення змін до її складу). Якщо виявлено порушення, МОН зупиняє роботу разової ради, вносячи повідомлення про це до інформаційної системи, із зазначенням підстав для усунення виявлених порушень.

Література:

1. Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії: Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44: станом на 22 березня 2022 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text>

2. Остролицька, Л., Шулікін, Д. PhD-порядок: досвід застосування та перспективи вдосконалення. 10 лютого 2023 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nubip.edu.ua/node/121193>